

Zamyšlení nad jednou pěknou tradicí

Ve dnech 10.–12. ledna 2008 se v sále na poděbradské kolonádě uskutečnil již 21. celostátní seminář „Prevence ischemické choroby srdeční od dětského věku“. A jako každý rok: neopakovatelná atmosféra, plný sál, odborné přednášky, sestavené na základě hluboké znalosti posluchačů, společenský program, okořeněný vystoupením známé hudební skupiny a samozřejmě tradiční prodejní ochutnávka vynikajících moravských vín. No co, řeknete si, dobrých odborných zasedání, konferencí či sympozií nám naše lékařské společnosti nabízejí každoročně velké množství. „Šamánkovy Poděbrady“, jak je konference dětských kardiologů všemi po právu nazývána, jsou však jen jedny. Čím se odlišují? Především neopakovatelnou atmosférou: 150–180 dětských kardiologů přijíždí každoročně na začátku ledna do útulného, lázeňsky ještě neprobuzeného města, aby svou přítomností vzdali hold tomu, kdo tuto lékařskou disciplínu pozdvihl na úroveň, kterou nám po právu v odborném světě kdekdo závidí. Bezmezně mu důvěřují a jsou přesvědčení, že letošní Poděbrady budou ještě lepší než ty loňské. A ono se to kupodivu daří; zúčastňují se tohoto zasedání posledních sedm let a ještě nikdy jsem neodjížděl domů s pocitem, že se něco nepodařilo, že to mohlo být lepší, že to loňské bylo přeci jen zajímavější. Nedovedu si vysvětlit, čím to je, ale jsem přesvědčen, že ty příští Poděbrady budou zase o něco výš než ty letošní. Jejich význam bezesporu stoupá: v letošním roce se pořadatel stali i Česká kardiologická společnost a Česká společnost pro aterosklerózu.

Jak to všechno začalo? Na začátku bylo zjištění, publikované již v polovině sedmdesátých let Fejřarem,⁽¹⁾ že ischemická choroba srdeční není onemocněním pátého a vyšších decenií, ale že jeho příčiny je třeba hledat již v časných fázích ontogenetického vývoje. Na dlouhá léta se však na tuto skutečnost, stejně jako na Fejřarovu práci, zapomnělo. V polovině devadesátých let (přesně v roce 1994) přichází Milan Šamánek s myšlenkou, že rizikové faktory ischemické choroby srdeční je zapotřebí odhalit již v době, kdy potenciální pacienti spadají do péče dětských kardiologů.⁽²⁾ S prozíravostí jemu vlastní pochopil, že je především nutno lékaře o této skutečnosti přesvědčit. Jejich ochotu spolupracovat předpokládal; vždyť velká většina z nich patří k jeho žákům nebo spolupracovníkům. Brzy si však uvědomil, že pomoc při přesvědčování dětské a rodičovské populace se musí hledat i u těch, kteří jsou s dětmi v denním styku a po všech stránkách je dokonale znají, tj. učitele. V letech 1995–1998 zval proto do Poděbrad i pedagogy – pořádaly se tzv. „Lékařsko-učitelské dny“. Nutným předpokladem úspěšnosti takové akce byla volba přednášek: musely být současně vysoce aktuální i srozumitelné, aby různorodé auditorium neodjíždělo domů s pocitem frustrace. Je pochopitelné, že atraktivní společenský program každoroční zájem jen zvyšoval. Setkání se do roku 1998 konala dvakrát ročně, od roku 1999 se koná tradičně druhý lednový týden. Změnila se i náplň: dětské kardiologové jsou formou přehledných přednášek renomovaných odborníků seznamováni s pokroky kardiologie nejen v oblasti péče o dětské pacienty, ale s kardiologií jako oborem v tom nejširším slova smyslu. Šamánkovi se dařilo a stále daří zvát do Poděbrad ty, kteří mají co nabídnout; seznam řečníků představuje

velkou řadu vynikajících odborníků. Patřil k nim až do své smrti prof. Fejřar a dále pak např. (bez titulů) – Widimský sen., Horký, Pirk, Aschermann, Cífková, Česka, Staněk, Poledne, Málek a řada dalších. Součástí dvoudenního setkání je i pravidelná schůze privátních dětských kardiologů za předsednictví dr. Rušavé.

Neodmyslitelnou kapitolu poděbradských setkání tvoří společenský program. Spiritus rector i agens v jedné osobě je opět kdo jiný než Milan Šamánek. Jeho jihomoravská optimistická duše dovede vykouzlit atmosféru, ve které i ti největší škarohlídi jsou nuceni se usmívat. Začíná to druhý den navečer po přednáškách. Sál na kolonádě se mění ve vinný sklep s tím nejlepším, co může znojemská oblast nabídnout. Poučená slova ředitele Znovína Vajčnera jsou stále častěji přehlušována spokojeným pomlaskáváním; i ti největší vinařští amatéři se za ta léta naučili prohlížet víno proti světlu, točit skleničkou a vést rádoby odborné řeči o tom, která odrůda je letos nejlepší. Tu si pak mohou zakoupit a odvézt domů i s trochou té moravské nostalgie. Společenský večer, který následuje, má vždy radostnou náladu. Po dobré večeři přivítá Milan Šamánek na podiu hudební skupinu, kterou dobře zná; v posledních letech to byli nejčastěji Rangers, ale zažil jsem i pravou moravskou cimbálovku. Je překvapující s jakou rychlostí se dětské kardiologové mění v dospělé tanečníky; nevidí, že jejich vynikající taneční kreace často neodpovídají rytmu hudebníků. Hromadné závěrečné tance jsou v nejlepším zakončeny nesmlouvavým Milanovým připomenutím, že ráno čeká ještě poslední porce duševní stravy. A to je také jediný moment, kdy ne všichni s ním souhlasí; ráno je však posluchárna opět plná. Poděbrady končí a všichni se těší na další, ještě lepší.

V této souvislosti je však nutno se zmínit ještě o jedné pěkné tradici, která zůstává zachována. Dětské kardiologové jsou totiž důstojnými pokračovateli české školy vývojové medicíny, která začala Babákem někdy na počátku 20. století a jejíž úspěšná tradice trvá až do dnešních dnů.⁽³⁾ Nejlepším dokladem její vysoké úrovně je bezesporu klinické pracoviště dětské kardiologie, které vybudoval Milan Šamánek, a které je chloubou celé české medicíny. Je proto radostné vidět každoročně v Poděbradech tolik dětských kardiologů; jsou nepochybně zárukou, že česká vývojová medicína bude úspěšná i v letech budoucích.

Bohumil Ošťádal

Centrum výzkumu chorob srdce a cév,
Fyziologický ústav AV ČR, Praha

LITERATURA

1. Fejřar Z. Prevention against ischaemic heart disease: a critical review. In: Modern Trends in Cardiology. Ed. Oliver MF. London and Boston: Butterworths, 1975:465–99.
2. Šamánek M, Urbanová Z. Prevence aterosklerózy v dětském věku. Praha: Galén, 2003.
3. Ošťádal B. Zamyšlení nad tradicemi české vývojové kardiologie. Cor Vasa 2006;48:K2.